

Leiden - Toruń

2004
1

Nieuwsbrief van de Stichting Stedenband Leiden – Toruń

Stedenbandavond in De Regenboog was groot succes

Prijsuitreiking aan Emile van Aalst. Foto: Wouter Keuris

Op zaterdagavond 6 november werd weer de jaarlijkse stedenbandavond gehouden. Deze vond plaats in het De Regenboog, het Oecumenisch Centrum in de Merenwijk.

Er werd een uitstekende Poolse maaltijd gekookt, dit keer niet door onze vaste kok Co Hessels maar door Maarten Vreeken.

Verder in dit nummer vindt u een verslag van de uitreiking van de Koos Huismanprijs en van het programma dat uit muziek en lezingen bestond.

Voor begeleiding Poolse hardlopers Emile van Aelst in het zonnetje gezet door stedenbandwerkgroep

Door Wilbert Hettinga

Op de stedenbandavond Leiden-Toruń werd aan Emile van Aelst de Koos

Huismanprijs uitgereikt. Deze onderscheiding wordt jaarlijks toegekend aan iemand die zich verdienstelijk maakt in de contacten tussen Leiden en haar Poolse zusterstad Toruń.

Deze prijs - genoemd naar de vroegere beheerder van het Oecumenisch centrum De Regenboog in de Merenwijk (die een groot enthousiasteling was voor de stedenband met Toruń) - ontving Emile voor zijn grote inzet bij de ontvangst en begeleiding van de Poolse lopers ieder jaar tijdens de Leiden Marathon.

Sinds de eerste wedstrijd lopen atleten uit Polen mee in de Leidse Marathon. Aanvankelijk waren er drie personen, maar deze groep bereidde zich snel uit tot een groep van 15 personen met hun aanhang.

Met dit eerbetoon aan Emile dankt de Stedenband Leiden-Toruń de gehele verzorgingsgroep die de Poolse en ook

vele Russische lopers een week in Leiden verzorgen en onderdak biedt. Aangezien dit moet gebeuren met een erg klein budget is het elk jaar weer een hele toer om dit goed rond te krijgen.

Poolse gezondheidszorg

Op de drukbezochte stedenbandavond sprak na een gezamenlijke Poolse maaltijd, mevrouw Kasia Kleina, zelf arts, over de veranderingen in de Poolse gezondheidszorg. Moest al na het communistische regime het roer om - van een systeem van gratis gezondheidszorg voor iedereen - thans moet gewerkt worden aan een systeem dat veel gelijkenis vertoont met ons zorgsysteem.

Dit betekent dat zorg zichtbaar geld gaat kosten en dat is voor de Polen een nieuw fenomeen. De toetreding tot Europa sinds 1 mei dit jaar, brengt ook mee dat de diploma's van de artsen in Polen ook Europees erkend moeten worden, waarmee een uittocht van Poolse artsen duidelijk merkbaar wordt, omdat het grote geld erg aantrekkelijk is. Een erg interessant inkijkje van een goed ingewijde in deze problematiek.

Dit stuk verscheen ook in het Leids Nieuwsblad van 9 november 2004.

Zie ook het artikel Help! De dokter vertrekt! op bladzijde 2

Muzikale omlijsting

Het repertoire op de stedenbandavond bestond uit drie liederen van Moniuszko, bewerkt door Czeslaw Koziatulski tot a capella duetten (de liederen zijn afkomstig uit een bundel uit halverwege de 19de eeuw). Er werd

(De Leidse gemeentelijke scholengemeenschap met de fraaie naam Rembrandt is opgeheven ten gunste van het pseudo-universele Leonardo; we hebben hier alleen nog een avondwinkel en een café die de naam van de beroemde Molenaarszoon Van Rijn dragen.) Er is dus alles voor te zeggen van de stedenband gebruik te maken om wederzijds eigenbelang te dienen. En dan mag het budget best een onsje meer zijn dan die paar duizend euro.

Stedenbanden met Polen nog steeds actueel?

Door Gerard Telkamp

Waarom zijn stedenbanden met Midden- en Oost-Europese gemeenten eigenlijk nog nodig? Op 1 mei dit jaar zijn Polen, Tsjechië, Slowakije, Hongarije en de Oostzeelanden Estland, Letland en Turkije toch lid geworden van de Europese Unie? Enkele andere landen, zoals Bulgarije en Roemenië, hebben dit decennium nog uitzicht op het EU-lidmaatschap. Het zijn, kortom, toch gewone landen geworden, die hun eigen boontjes kunnen doppen?

Waarom nog die speciale gemeentelijke samenwerkingsverbanden? Die geluiden vallen aan Nederlandse zijde weleens te horen, zowel vanuit de politiek als van de kant van welwillende waarnemers.

Er zijn natuurlijk genoeg argumenten om zo'n sceptische houding te bestrijden. Allereerst zijn er talloze bestaande banden met gemeenten in West-Europa die hun zin en nut hebben bewezen en die ook niet worden opgeheven. Denk voor Leiden bijvoorbeeld aan Oxford. En een vriendschappelijke verhouding, waar een stedenband in eerste en laatste instantie op drijft, kap je niet zomaar af.

Stedenbanden blijven een unieke mogelijkheid op lokaal niveau aan beter internationaal begrip te werken, bijvoorbeeld in het kader van de

opbouw van een gemeenschappelijk Europa.

Juist nu de nieuwe EU-lidstaten als het ware onze nieuwe burens zijn geworden, is het van belang het contact met die burens goed te onderhouden. Waarbij komt dat er nog allerlei lopende samenwerkingsprojecten zijn en er voor nieuwe alle aanleiding kan bestaan.

Over de voortzetting van bestaande banden en de nieuwe uitdagingen voor gemeentelijke partnerschappen in de uitgebreide Europese Unie hield het Platform Gemeentelijk Vredesbeleid, ofwel het samenwerkingsverband van Nederlandse stedenbanden met Midden- en Oost-Europa, op 4 november in Deventer een conferentie, met als kernwoord professionalisering. Organisator was de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Twee leden van de stedenbandwerkgroep Leiden-Toruń namen deel aan deze dag. In vier workshops werd intensief gesproken over het aanboren van financieringsbronnen; over de samenwerking tussen de gemeente (politiek en ambtelijk apparaat) en de stedenbandstichting (het maatschappelijk middenveld) binnen een stedenband; over het helpen opzetten van een spiegelorganisatie bij de partnergemeente; en over vernieuwing van de missie en doelstellingen: van eenzijdige hulp naar gelijkwaardige samenwerking en uitwisseling.

Een belangrijke constatering was dat in Nederland de stedenbanden eerder tegen problemen lijken op te lopen dan in Midden- en Oost-Europa. Hier worden immers voortdurend discussies gevoerd – en bepaald niet alleen wat betreft de stedenbanden – over bezuinigingen en prioriteiten.

Zo'n 500 of 1.000 km oostwaarts wil men graag met ons verder; daar wordt nu van alles gedecentraliseerd en op lokaal niveau uitgevoerd wat voorheen centraal werd gedaan of opgelegd.

Er is behoefte aan informatie over de manier waarop in Nederland problemen worden opgelost, van omgaan met hoogbouwcomplexen en hondenpoep

tot milieu-educatie en afvalscheiding. De tweede kans die zich voor ons in Nederland voordoet om de missie van de stedenbanden nieuwe inhoud en de internationale contacten gestalte te geven, is de opbloei in Midden- en Oost-Europa van het maatschappelijk middenveld. Allerlei nieuwe organisaties en initiatieven komen er van de grond. Kortom, er zijn minstens zoveel kansen als uitdagingen.

Voor een langer verslag mail naar gerardjtelkamp@hetnet.nl

Voor informatie over het platform surf naar www.vng.nl

Van een festival in Żywiec naar een zangbedrijf in Leiden.

Door Helga Kruse

Al jarenlang ben ik “helemaal gek” van liederen uit Oost-Europa. De taal, de klankkleur – vaak melancholisch of juist heel expressief –, het stemgebruik. Dat allemaal bij elkaar boeit en ontroert me.

Na een intensieve lespraktijk als docent Algemene Muzikale Vorming was de tijd rijp om een Oost-Europakoer op te richten. Dat koor, MILA, bestaat inmiddels veertien jaar. In 1998 gingen we samen met zigeunerorkest Csárdás, ook uit Leiden, met een stedenbandreis naar Toruń. We traden op met een

wervelend programma van vooral Tsjechische en Poolse muziek, o.a. in de muziekschool, een kuuroord en een heel oud theater.

De band met MILA en Polen blijft sterk. Drie jaar geleden gingen we naar Silezië, verbleven in en om een huis dat door de wandelvereniging NEMO uit Amsterdam wordt beheerd. We traden op in verschillende dorpjes, veel in kerken. De pastoor van een van deze kerken vroeg zich bezorgd af of we geen frivole teksten zongen... Maar in de pauze stapte hij op ons af en zei: "super klasse"!

Afgelopen zomer bezochten we met ons gezin het folklore-festival in Żywiec, waar "górale" (muziek uit de bergen) werd gezongen. Ik kocht veel muziek, o.a. kerstmuziek die op 18 december tijdens ons kerstconcert door MILA met een orkestje van gast-muzikanten op violen, bratsch en contrabas ten gehore wordt gebracht.

En de inspiratie die het festival me bracht was nog niet op. Omdat ik naast het werken met MILA ook workshops en lessen Oost-Europese zang geef, kwam het idee om er een bedrijfje van te maken. En zo ontstond Zangbedrijf Baba Jaga.

Andere activiteiten van Baba Jaga zijn: het instuderen van een lied bij feesten en partijen en het geven van concertjes voor luisterpubliek. Samen met Jan Stap –zang, accordeon, bajan en gitaar– zing ik een Oost-Europees en Jiddisch repertoire.

Voor de toekomst staan ook nog schoolprojecten en de oprichting van een multi-culturele vrouwenzanggroep op het programma.

In mei 2005 wordt Zangbedrijf Baba Jaga officieel geopend. Wie daar graag bij wil zijn of meer informatie wil hebben, kan kijken op de website: www.zangbedrijf.nl of contact opnemen met Helga Kruse, telefoon 071-5721429, email: babajaga@zangbedrijf.nl

Positieve berichten in de Toruńse media

Door Jan van Hulten

*In het Toruńse blad **Nowości**, en in de Toruńse editie van **Gazeta Wyborcza**, **verschenen ook dit jaar positieve berichten over het Hollandse bezoek in oktober. Hier volgt een impressie van de verschenen artikelen.***

Een vertrouwde gast

Carel van Ingen, van het gemeentebestuur in het Hollandse Leiden, is hoofd van een afdeling die verantwoordelijk is voor de internationale contacten, met name die met de partnersteden zoals onder andere Toruń. Hij komt minstens één keer per jaar in Toruń. Momenteel verblijft hij hier met een groep van 40 inwoners van Leiden. De Hollanders zijn van woensdag tot zaterdag in Toruń. Voor Carel van Ingen is het al zijn 16-e bezoek aan Toruń.

Steeds betere contacten

Een groep van 40 personen is naar Toruń gekomen. Het zijn inwoners van het Hollandse Leiden, één van onze partnersteden.

De bezoeken van de inwoners van Leiden kennen al een langdurige traditie. Gisteren ontmoette de burgemeester van Toruń, Michal Zeleski, de Hollandse gasten in het Huis Onder De Ster. Gedurende hun bezoek van enkele dagen zullen ze met het bestuur van de gemeente discussiëren over vormen van kinderen-jeugdzorg, en ook over manieren waarop ze hun vrije tijd kunnen invullen.

De eerste keer dat ik naar Toruń kwam was in 1988. Met elk bezoek merk ik dat de stad zich ontwikkelt en steeds mooier wordt, vertelt Carel van Ingen, van de afdeling Promotie en Samenwerking van het Leidse stadsbestuur, aan de verslaggevers van "Nowosci". Over de contacten tot dusver heeft hij een positief beeld; beide steden hebben een enorm potentieel.

Hollandse actievelingen onderhouden sinds een jaar buitengewoon vriendschappelijke contacten met het Toruńse Kindertehuis nr 2. Dit jaar brachten ze als geschenk voor de kinderen van dit tehuis kleding mee, en geld voor de operatie van een ernstig zieke pupil. Een jaar geleden verrasten ze hen met een bus. Dankzij hun welwillendheid zijn er ook enkele tientallen fietsen naar Toruń gekomen om het Toruńse gebruik van die voertuigen te stimuleren.

Tekst bij een foto van de ontvangst:

De bezoekers uit Leiden hebben traditiegetrouw de burgers van Toruń een kruiwagen met tulpenbollen geschonken.

Toruńreis oktober 2004.

Door Greet Dusseldorp

De jaarlijkse reis naar Toruń heeft een aantal vaste punten zoals de ontvangst van de Leidenaars door vertegenwoordigers van de gemeente Toruń. Dit jaar was het de burgemeester zelf die ons ontving. Verder kon er deelgenomen worden aan een stadswandeling onder leiding van een gids en ook een gemeenschappelijke afscheidsavond met een barbecue hoort tot het programma. De bezoekende groepen uit Leiden hebben daar tussendoor in samenwerking met verenigingen of clubs uit Toruń een eigen programma, maar, ieder jaar is er een verrassing. Dat wordt door de stedenbandgroep Toruń georganiseerd als een gemeenschappelijk uitstapje voor de Leidenaars.

Dit jaar gingen we per bus naar een oud Luthers-Evangelisch kerkgebouw in Grębocin, even buiten Toruń (sterk verwaarloosd en slecht gerestaureerd), wat na de Tweede Wereldoorlog leeg kwam te staan en nu is opgeknapt ten behoeve van het particuliere museum. Een enthousiaste man heeft in dat kerkje een drukkerijmuseum gevestigd waar allerlei soorten drukpersen staan opgesteld en waar workshops gevolgd kunnen worden in het maken, het

scheppen van papier, het bedrukken van papier en het schrijven op papier in kalligrafisch schrift met ganzenveren.

Onze groep werd in drieën gedeeld en per groep werd uitleg gegeven over de geschiedenis van het maken van papier en het drukproces door de eeuwen heen. Iedereen kreeg de kans een eigen vel papier te maken door uit een bak met drijvende pulp van lompen de vezels op een houten raam te scheppen.

Verder mocht men een drukpers gebruiken en een stukje kalligraferen. De eigenaar van het museum heeft in zijn vrije tijd een reproductie van de Gutenberg bijbel gedrukt in gotische letters. De Duitse Gutenberg bijbel was de eerste gedrukte bijbel ter wereld. Hij heeft daar bijna twee jaar aan gewerkt. Deze bijbel ligt onder glas en aan een ketting.

Iedereen ging na een paar uur wijzer weg en kende nu het verschil tussen papier gemaakt in Egypte, in China en papier wat van lompen wordt gemaakt, en iedereen kon een zelf geschept velletje papier mee naar huis nemen.

Verspreiding nieuwsbrief

Deze nieuwsbrief wordt dank zij inspanningen van een tiental vrijwilligers en dank zij door de gemeente Leiden ter beschikking gestelde faciliteiten verzonden aan ruim honderd belangstellenden. Onze verzendlijst, die min of meer parallel loopt met het adressenbestand van de Stichting Stedenband Leiden-Toruń, is aan herziening en een bescheiden uitbreiding toe.

Wilt U dit blad niet meer ontvangen, klopt de tenaamstelling of het adres niet, heeft U suggesties voor nieuwe belangstellenden (bij voorkeur in Leiden en de Leidse regio), laat het ons weten via onze contactpersoon Carel van Ingen op het Stadhuis (zie colofon van dit blad).

Prząśnicka (De spintel)

Muziek: Stanisław Moniuszko (1819-1872)

Tekst: Jan Czczot (1796-1847)

Vertaling: Lisette Stembor voor de Stichting Nederland-Polen

Bij de spintel zitten als engeltjes de meisjes zijden draden te spinnen.

*Draai rond, draai rond, spindel,
Wind je, wind je op!
Wie een langere draad heeft,
Herinnert zich beter!*

Naar Koningsbergen ging een jongeman met een rivierboot,

Hij weende bitter, toen hij afscheid nam van zijn meisje.

Draai rond, draai rond, spindel...

Vlot gaat het spinsel van het vrolijke meisje,

Drie dagen nog dacht zij aan haar trouwe jongen.

Draai rond, draai rond, spindel...

*Een andere jongeman komt heimelijk nader
En het meisje mag de ander graag lijden.*

*Draai rond, draai rond, spindel,
Gebroken is de zwakke draad,
Van schaamte rood is het meisje,
Schaam je, meisje, schaam je!*

Bron: Polen zingt! 27 Poolse liederen met zangnoten en Poolse vertaling.

Stichting Nederland-Polen, Mient 172, 2564 KS Den Haag, tel. 070-3238541

Nieuw poëzietalent binnen de stedenbandwerkgroep! Een wals voor in de bus

Door Aad Straathof

*Als ik door je stad zwerf, de Wisła terzij,
klinkt m'n Pools het mooist met 'n piwo erbij.*

*Draait men om de zon, of . . . Kopernik,
wat nou,
als men dat eens keren zou?*

*Als ik op de kaart kijk, 't is net Mondriaan:
al die rechte straten, hoe kan dat bestaan?
'Men heeft ook 'n Breestraat en meer Leids
hiervan',
bel ik naar m'n achterban.*

*Krijg ik bij de bigos, dat lijkt soms wel zo,
met haar lieve glimlach heel Toruń cadeau.
Roepend nog ten afscheid, dat valt me wel
zwaar,
'k zie je wel weer volgend jaar!*

Refrein

*Toruń, ik vier je dagen
in je stad aan de Wisła-kust.
Daar heb ik voor altijd m'n hart aan
verpand.*

*Een Hollandse klant
in 't Wisła-zand!*

*Toruń, ik wil je vragen:
wees steeds op je kracht belust.
Verlies nooit je stilte in al dat gedruis.*

*In 't Podmurnahuis
daar voel ik me thuis.*

*Wees steeds van je pracht bewust
Toruń aan de Wisła-kust..*

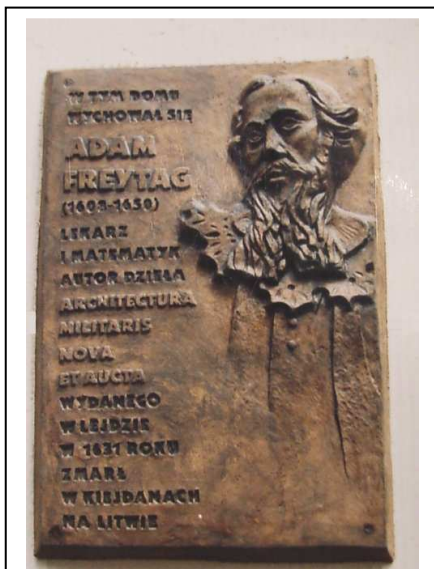
Toruń viert 15-jarig bestaan Stedenband

Door Carel van Ingen

De stedenbandassociatie in Toruń (voluit *Towarzystwo Współpracy z Miastami Blizniaczymi Torunia*, een mond vol dus) bruist van de activiteiten, die zich veelal in het Poortersgebouw afspeelen.

Onze Toruńse zusterorganisatie heeft met een opvallend evenement aandacht geschonken aan het 15 jarig bestaan

van de stedenband. Bij deze viering stond centraal Adam Freytag, een briljant Toruńs wetenschapper, die begin 17e eeuw vestingbouwkunde studeerde in Leiden! Dit feit kwam aan het licht via Hania...lid van de associatie en historica!

Plaquette ter herinnering aan Adam Freytag aan het Poortersgebouw

Op een zaterdag in juni vonden de volgende activiteiten plaats:

- een bijeenkomst in het Poortersgebouw, met een verhandeling over Adam Freytag, die behalve vestingbouwer ook natuurkundige, astronoom en medicus was
- onthulling door burgemeester Zaleski van een door associatielid Lech Karczewski ontworpen bronzen plaquette van Adam Freytag, aangebracht op diens voormalige woonhuis in de Ulica Mostowa (Brugstraat)
- feestelijke optocht, vanaf het Copernicusmonument door het centrum naar het Poortersgebouw, van in oranje T-shirt gestoken kinderen, voorafgegaan door een militair orkest
- een openbare les Nederlands in het Poortersgebouw, met nadruk op 'how funny Dutch sounds in Polish ears', gevolgd door een verhandeling over de 'Leidse fles'

Ook werd in het kader van het jubileum op enkele dagen op de radio een quiz gehouden met vragen over Nederland. Voor de goede beantwoorders waren er

prijzjes. Deze quiz was een groot succes en wordt in 2005 herhaald. De hoofdprijs zal dan een gratis reis in de bus naar Leiden zijn!!

Leidse fles: een te Leiden uitgevonden soort condensator, een in- en uitwendig met bladtin beklede fles die men met elektriciteit tot hoge spanning kan opladen.

Poolse wandelingen in de Leidse binnenstad

Door Gerard Telkamp

Leiden kent al een hofjeswandeling, een Rembrandt-wandeling, een Von Siebold-wandeling, een Indonesië-wandeling, en ga zo maar door. Aan de reeks thematische wandelroutes willen we in 2005 één nieuwe toevoegen met als thema Polen. Het gaat hier om een initiatief vanuit de stedenband Leiden-Toruń.

Toen we eraan begonnen, heette de tocht Poolse gedichtenwandeling, want de drie Poolse gedichten die de stichting Tegenbeeld heeft aangebracht, vormden de kern van de route. Het zijn (aan de Haarlemmer Trekvaart) Het Dal van de Bajdaar, een van de Krimsonnetten van de 19de-eeuwse dichter Adam Mickiewicz; de Lof van de Geringe Eigendunk, gecalligrafeerd in de Marnixstraat, van de hand van Nobelprijswinnares Wisława Szymborska; en het absurdistisch gedicht Ik Schreef van Tadeusz Różewicz, dat de hoek van de Mirakelsteeg met de Oude Vest siert. De tekst van de wandeling bevat de Nederlandse vertaling van de gedichten plus wat uitleg over de makers. Ook wordt verwezen naar diverse Polen die aan de Leidse universiteit studeerden, zoals prins Janusz Radziwiłł en de sterrenkundige Hevelius.

Het is mogelijk belangstellenden een voorlopige versie van de tekst van de wandeling toe te zenden (met verzoek om commentaar en waar mogelijk aanvulling). Mail dan naar gerardjtelkamp@hetnet.nl

Nog verkrijgbaar: jaarverslag 2003

Midden dit jaar werd voor het eerst in het bestaan van de Stichting en de Stedenband een jaarverslag van de werkzaamheden van het voorafgaande jaar gepubliceerd.

Het met enkele zwart-witfoto's geïllustreerd verslag op A5-formaat geeft beknopte informatie over doel en achtergrond van de stedenband Leiden-Toruń; de in en rond de gemeenteraad gevoerde discussie over de Leidse stedenbanden in het algemeen; en de belangrijkste activiteiten van het vorige jaar, zoals de bezoeken over en weer, de discussieavond met het oog op de toetreding van Polen tot de Europese Unie en een aantal losse projecten. Voor belangstellenden is nog een beperkt aantal exemplaren beschikbaar bij onze contactpersoon Carel van Ingen op het Stadhuis (zie colofon van dit blad).

Colofon

Leiden – Toruń is de nieuwsbrief van de stedenbandgroep Leiden - Toruń en is bestemd voor iedereen die is geïnteresseerd in de stedenband. Deze nieuwsbrief heeft een oplage van 300. Redactie: Gerard Telkamp, Joep Creyghton, Jan van Hulten Redactieadres : Postbus 9100, 2300 PC Leiden

Aan deze nieuwsbrief werkten verder mee: Carel van Ingen, Kasia Kleina, Wilbert Hettinga, Helga Kruse en Aad Straathof

Stedenbandwerkgroep Leiden - Toruń

Voorzitter: Dirk Jan Binnendijk, telefoon 071 - 541 65 64

djbinnendijk@xs4all.nl

Secretaris: Carel van Ingen, telefoon 071 - 516 70 29, fax 516 50 04

Postbus 9100, 2300 PC Leiden,

c.van.ingen@leiden.nl

Website: <http://go.to/stedenband>